

การพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน
วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง *

The development of bamboo multi-purpose furniture products from the wisdom
of basketry Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, Ang Thong Province

รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒน์พันธุ์ คุรุทะเลน, **
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญญ์ กานต์สมเกียรติ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 วัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการจักสานของ วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ด้วยการลงมือทำในทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด และสอบถามความคิดเห็น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยคำถามแบบเปิด จากผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง จำนวน 7 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน และผู้บริโภครที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน จำนวน 10 ท่าน กลุ่มเป้าหมายได้แสดงความคิดเห็นว่า เฟอร์นิเจอร์เอนกประสงค์มีความน่าสนใจมากที่สุด โดยมีสัดส่วนที่ร้อยละ 35.8 ขณะที่เก้าอี้พนักพอน ตู้โชว์ โต๊ะเครื่องแป้ง มีอันดับรองลงมา ด้วยสัดส่วนที่ร้อยละ 18.7, 15.3 และ 12.5 ตามลำดับ ขณะที่ฉากัน และชั้นวางของน้อยที่สุด โดยมีสัดส่วนเท่ากันที่ร้อยละ 8.8

วัตถุประสงค์ที่ 2) เพื่อพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ และผู้เชี่ยวชาญงานจักสานไม้ไผ่ ที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี รวม 5 ท่าน ด้วยการใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ด้วยคำถามแบบเรียงลำดับประกอบแบบร่าง (Sketch Design) จำนวน 3 แบบ ผลการวิจัยพบว่า แบบร่างเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 1) มีความพึงพอใจมากที่สุดรวม 354 คะแนน หรือเฉลี่ยที่ 4.43 (แบบที่ 3) มีความพึงพอใจรวม 315 คะแนน หรือเฉลี่ยที่ 3.94 เป็นลำดับรองลงมา และ (แบบที่ 2) มีความพึงพอใจน้อยที่สุดรวม 285 คะแนน หรือเฉลี่ยที่ 3.56

วัตถุประสงค์ที่ 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า และผู้บริโภครที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสานวิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง รวม 50 ท่าน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลมา

* เนื้อหาส่วนใหญ่ของบทความชิ้นนี้เรียบเรียงขึ้นจากงานวิจัย คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปี 2565 เรื่อง “การพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง”

** คณาจารย์คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิเคราะห์ทางสถิติ ที่ประกอบด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง (Arithmetic Mean : \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ประกอบต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจด้านความสวยงาม ได้รับความพึงพอใจสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.46, S.D.=0.71) รองลงมา ได้แก่ ด้านการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.23, S.D.=0.91) ส่วนลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้านการสร้างเอกลักษณ์ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.17, S.D.=0.91) และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านวัสดุและการผลิต มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.02, S.D.=1.05)

คำสำคัญ : จักสาน, ไม้ไผ่, เฟอร์นิเจอร์, เอนกประสงค์

Abstract

This research aims to develop multi-purpose bamboo furniture from the wisdom of weaving Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, Ang Thong Province which there are 3 researched objectives as follows :

Objective no.1 : To study the weaving wisdom of Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, Ang Thong Province by the participatory observation method and taking action in every step to involve and ask for opinions. To interview the open question from people at Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, Ang Thong Province, At the quantity 7 persons of specializing in furniture and expert design products, 3 persons of consumers who are interested in multi-purpose bamboo furniture from weaving wisdom A totally of 10 persons at the target group expressed their opinion that the multi-purpose furniture was the most interesting of 35.8 percent, the relaxation chairs, showcases, dressing tables have a lower rank of 18.7 percent, 15.3 percent and 12.5 percent while the partition and the least shelf at 8.8 percent

Objective no.2 : To develop multi-purpose bamboo furniture from the wisdom of weaving enterprises, Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, Ang Thong Province by the population and sample groups who were furniture product design specialist and the experts in bamboo weaving with experience more than 10 years, including 5 persons, by using a rating scale questionnaire with sequential questions from 3 types of sketch designs were used. The results showed that the general purpose bamboo furniture sketches from weaving wisdom (Type 1), was the most satisfied with a total of 354 points or an average of 4.43, (Type 3) was the secondary at total of 315 points of satisfaction or an average of 3.94 and (Type 2) had the least satisfaction at total 285 points or an average of 3.56

Objective no.3 : To assess the satisfaction of those involved at Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, by 50 consumers who are interested in multi-purpose bamboo furniture from the wisdom of weaving Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, Ang Thong Province, by using questionnaires, checklist and Rating Scale are researching tools. To collect data for

analysis. The statistics consisting of frequency percentage, sample mean (Arithmetic Mean: \bar{X}) and Standard Deviation (S.D.) Assembling bamboo furniture prototypes from weaving wisdom Sansin Bang Chao Cha Community Enterprise, Ang Thong Province is a tool for data collection. The research results were showed that the maximum satisfaction of beautiful design had an average value (\bar{X} =4.46, S.D.=0.71), the secondary by usability had an average value (\bar{X} =4.23, S.D.=0.91) the third was identity creation with average (\bar{X} = 4.17, S.D.=0.91) and the last was material and production had an average value (\bar{X} = 4.02, S.D.=1.05) satisfaction level.

Keywords : basketry, bamboo, furniture, multi-purpose.

บทนำ

หัตถกรรมจักสาน ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอบัวทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงด้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ ที่มีความประณีตวิจิตร ความละเอียดอ่อน ตั้งแต่ขั้นตอนการจักตอกไม้ไผ่ เหลาเกลากลึงด้วยมีดจนเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่แต่ละเส้นสอดขัดไปมารอบภาชนะทั้งตอกเส้นเล็ก และใหญ่ ร้อยผูกด้วยหวายซึ่งเกิดจากภูมิปัญญา และฝีมือของชาวบ้านบนรากฐานแห่งการเกษตรกรรมบนพื้นที่ตำบลที่มีความอุดมสมบูรณ์ชาวบ้านจักสานผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือน เช่น กระจาด กระจัง กระจบุง และเครื่องมือในการดำรงชีพอย่างเช่น อุปกรณ์ในการดักจับสัตว์น้ำ เป็นต้น เครื่องจักสานส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุพื้นบ้านที่ใช้ประโยชน์เป็นเวลานานร้อยปีที่ขึ้นอยู่รอบ ๆ ชุมชน ตั้งแต่อดีตชาวตำบลบางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทองแทบทุกครัวเรือนปลูกไผ่สีสุกไว้หลังบ้านเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการจักสาน ไม้ไผ่สีสุกเป็นไม้ไผ่ที่มีสีของผิวไม้เป็นเงาสวยลำต้นตรงด้วยช่วงของลำปล้องที่ยาวพื้นผิวของไม้ เมื่อผ่านกระบวนการรักษาเนื้อไม้จึงทำให้พื้นผิวเป็นสีเหลืองงานนอกจากนี้ผลิตภัณฑ์บางชิ้นอาจมีการรวมควั่น หรือลงเซแกล็กทำให้มีสีน้ำตาลไหม้ซึ่งแตกต่างจากเครื่องจักสานแหล่งอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ต่าง ๆ อย่างเช่น กระจบุงสานไม้ไผ่ลายมัดหมี่ ที่ประยุกต์นำภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่จากภาคอีสานซึ่งพัฒนาจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบางเจ้าฉ่า เช่น กระจบุงสานลายขัดหนึ่ง กระจบุงสานลายน้ำไหลอ่างทอง เป็นต้น และยังมีการพัฒนาผสมผสานกับวัตถุดิบอื่นควบคู่ไปกับการพัฒนาทางการตลาด เพื่อต่อสู้กับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นประกอบกับวัตถุดิบที่หายากขึ้นรวมถึงทำให้รูปแบบเป็นสากลน่าสนใจ เพื่อให้เข้ากับคนรุ่นใหม่มากยิ่งขึ้น เนื่องจากงานจักสานแบบเก่าเป็นที่ต้องการเพียงแค่วงศ์ตระกูลที่เป็นวัยกลางคนขึ้นไป ดังนั้นการที่จะพัฒนาให้เข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นคนรุ่นใหม่ในงานจักสานจะทำในรูปแบบดั้งเดิมไม่ได้ ควรต้องพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ ในส่วนของการพัฒนานั้นนอกจากชาวบ้านในชุมชนจะประยุกต์พัฒนารูปแบบกันเองแล้ว นักออกแบบจากหน่วยงานของภาครัฐ และภาคการศึกษา ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย แต่ชุมชนยังเน้นจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบเองเพราะบางครั้งนักออกแบบที่เข้าร่วมพัฒนาไม่มีความเข้าใจงานด้านการผลิตด้วย อาจมีกรรมวิธีที่ยากเกินกว่าที่ชาวบ้านจะทำได้ และอาจกล่าวได้ว่าคนออกแบบไม่ใช่ช่างฝีมือ ถึงแม้ว่านักออกแบบที่เก่งและมีความสามารถออกแบบได้อย่างสวยงามแต่คนผลิตทำไม่ได้ หรือทำได้เพียงขั้นต้นแบบ ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกท้อและไม่อยากทำดังนั้น การเข้าร่วมออกแบบของบุคคลภายนอกจึงควรศึกษาทำความเข้าใจในชุมชนอย่างถ่องแท้ เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด ขณะเดียวกันการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อกลุ่มคนรุ่นใหม่

เป็นเป้าหมายสำคัญของงานวิจัย เพราะกลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นพลังสำคัญในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการจักสานของวิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง
3. ประเมินความพึงพอใจผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า และผู้ประกอบการที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยกำหนดขอบเขตเพื่อดำเนินกระบวนการวิจัย แยกตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 : แนวทางการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร บทความ สื่อออนไลน์ ที่ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน และลงพื้นที่เพื่อสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ ด้วยการลงมือทำในขั้นตอน การขูดเส้นตอก การย้อมสีเส้นตอก การสานขึ้นรูป การสานให้เกิดลวดลาย การรวมควั่น และการผูกตอกแต่งชิ้นงานด้วยหวาย และกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้กรอบแนวคิด (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2532, น. 90), (มานิช กงกะนันท์, 2538, น. 76) ประกอบด้วย 1) รูปแบบ 2) ประโยชน์ใช้สอย 3) ความสวยงาม 4) ความคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม 5) รูปทรง 6) ลวดลายจักสาน 7) วัสดุ 8) การสร้าง

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญงานจักสานไม้ไผ่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนชุมชนด้านการจักสาน และผู้เชี่ยวชาญงานจักสานไม้ไผ่ จำนวน 7 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน ผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า และผู้ประกอบการที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน จำนวน 10 ท่าน

เครื่องมือการวิจัย คือ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยคำถามแบบเปิดที่เฉพาะเจาะจง โดยทำการเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาประกอบวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางและรูปแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 : แนวทางการออกแบบและพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง โดยกระบวนการของ Earle เป็นแนวทางในการออกแบบ มี 6 ขั้นตอน คือ 1) การตีปัญหา 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การกลั่นกรองการออกแบบ 4) การวิเคราะห์ 5) การตัดสินใจ 6) การทำให้เกิดเป็นผลสำเร็จ (นิรัช สุตสังข์, 2548, น. 31)

ประชากร ได้แก่ จากผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ และผู้เชี่ยวชาญงานจักสานไม้ไผ่ โดยมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จากผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ และผู้เชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญงานจักสานไม้ไผ่ จำนวน 2 ท่าน โดยมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ด้วยคำถามแบบเรียงลำดับ ประกอบแบบร่าง (Sketch Design) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และคัดเลือกเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน ให้เหลือ 1 แบบ อีกทั้งใช้คำถามแบบเปิดเพื่อนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติม

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 : ประเมินความพึงพอใจผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน ที่มีต่อเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสวยงาม 2) ด้านการสร้างเอกลักษณ์ 3) ด้านการใช้งาน 4) ด้านวัสดุและการผลิต

ประชากร ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จำนวน 10 ท่าน และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน จำนวน 40 ท่าน

เครื่องมือการวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เพื่อเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ที่ประกอบด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง (Arithmetic Mean : \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ประกอบต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในกระบวนการปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศน์ ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสถานะต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่น

2. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากฝีมือและภูมิปัญญา เพื่อใช้สอยให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งบ่งบอกถึงอารยธรรมความเชื่อของมนุษย์แต่ละยุคแต่ละสมัยเพื่อเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ดัดแปลงวัตถุดิบจากธรรมชาติเพียงเล็กน้อยแล้วพัฒนารูปแบบที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

3. การออกแบบเฟอร์นิเจอร์มัลติฟังก์ชัน หมายถึง สิ่งที่มนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน ที่ทำงาน หรือที่สาธารณะ

4. หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ หมายถึง หัตถกรรมพื้นบ้านที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านานจากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มาผ่านกระบวนการสร้างให้เกิดเป็นรูปแบบและลวดลาย โดยการนำมาขัดกันยึดกันให้คงรูปเป็นภาชนะสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยเราที่มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับการเกษตร ทำนา ทำไร่ ทำสวน การจับสัตว์

5. อัตลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติของบุคคลหรือสิ่งของที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนมีวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ แบบแผนพฤติกรรมและลักษณะนิสัยเหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่น รวมถึงการแสดงออกทางพิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรม ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นส่วนที่เรียกว่า “อัตลักษณ์ทางสังคม” หรือ “อัตลักษณ์ที่คนในสังคมมีร่วมกัน”

6. ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงาน การตลาดเป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสม ในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด

ผลการวิจัย

1. เพื่อให้การพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ตรงตามความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ และผู้เชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน โดยให้มีรูปลักษณะทางด้านความสวยงาม ด้านการสร้างเอกลักษณ์ ด้านการใช้งาน ด้านวัสดุและการผลิต ตลอดจนมีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การสอบถามความคิดเห็น และสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมายที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 ท่าน

เพศ	ชาย				หญิง
ความถี่	12				8
ร้อยละ	60.00				40.00
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
ความถี่	1	5	7	5	2
ร้อยละ	5.00	25.00	35.00	25.00	10.00
อาชีพ	ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	อาชีพอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ	
ความถี่	6	5	6	3	
ร้อยละ	30.00	25.00	30.00	15.00	
การศึกษา	ม.6 หรือต่ำกว่า	อนุปริญญา (ปวส.)	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
ความถี่	1	7	7	5	
ร้อยละ	5.00	35.00	35.00	25.00	
รายได้ / เดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - 30,000 บาท	มากกว่า 30,000 บาท	
ความถี่	1	4	8	7	
ร้อยละ	5.00	20.00	40.00	35.00	

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย จำนวนทั้งหมด 20 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง จำนวน 7 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเฟอร์นิเจอร์และผู้เชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน จำนวน 10 ท่าน พบว่ามีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ที่สัดส่วน 60 ต่อ 40 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี ถึงร้อยละ 35 ใกล้เคียงกับช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี และช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี ที่มีสัดส่วนร้อยละ 25 เท่ากัน และอายุมากกว่า 60 ปี มีสัดส่วนที่ร้อยละ 10

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพราชการ / รัฐวิสาหกิจ และอาชีพอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว โดยมีสัดส่วนเท่ากันที่ร้อยละ 30 รองลงมา คือ พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 25 ขณะที่อาชีพอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 5 โดยส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และอนุปริญญา (ปวส.) เท่ากันที่ร้อยละ 35 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี ที่ร้อยละ 25 ส่วนการศึกษาระดับ ม.6 หรือต่ำกว่า อยู่ที่ร้อยละ 5 ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในเกณฑ์ 20,001-30,000 บาท ที่ร้อยละ 40 ส่วนรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท มีสัดส่วนที่ 35 รายได้ต่อเดือนที่ 15,001-20,000 บาท มีสัดส่วนที่ 20 และรายได้ต่อเดือนที่ต่ำกว่า 15,000 บาท มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 5

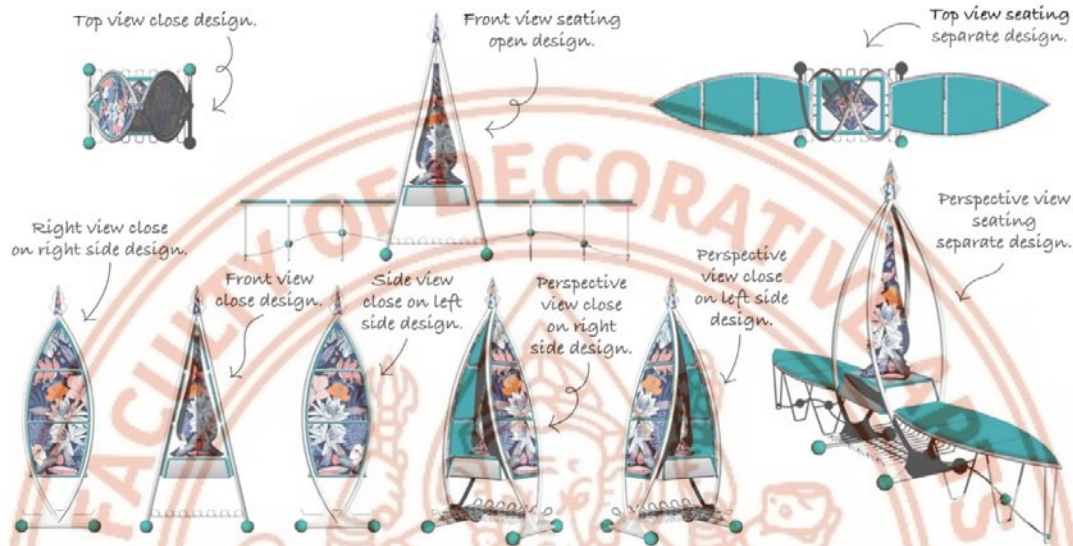
กลุ่มเป้าหมายได้แสดงความคิดเห็นว่าเฟอร์นิเจอร์เอนกประสงค์มีความน่าสนใจมากที่สุด โดยมีสัดส่วนที่ร้อยละ 35.8 ขณะที่เก้าอี้พักผ่อน ตู้โชว์ โต๊ะเครื่องแป้ง มีอันดับรองลงมา ด้วยสัดส่วนที่ร้อยละ 18.7, 15.3 และ 12.5 ตามลำดับ ขณะที่ฉากกั้น และชั้นวางของน้อยที่สุด โดยมีสัดส่วนเท่ากัน ที่ร้อยละ 8.8 ผู้วิจัยได้แนวทางการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์ บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ตามแนวทางการออกแบบ

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง จึงได้ข้อกำหนด (Criteria) ตามแนวทางการออกแบบ โดยได้รับแรงบันดาลใจจาก “ธรรมชาติ” ที่มีอยู่รอบตัวมาทำการถอดอัตลักษณ์ ในยามที่พับเก็บที่หนึ่งเปรียบเสมือนยามค่าคืนที่นิ่งสงบ แต่ในยามเช้าตรู่เมื่อกางที่นึ่งออกจะมีลมไฟเปล่งประกายแสงสร้างความสดชื่นเปรียบเสมือนต้นไม้ที่กำลังเติบโตในการผลิตดอกออกไปงอกงาม สะท้อนภาพการผสมผสานของวัสดุชนิดต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน สร้างความสนุกสนานที่หลากหลายทั้งการจักสานไม้เอนก และโครงสร้างโลหะ ผ่านการออกแบบอย่างมีชั้นเชิง มีความหลากหลายที่แสนจะลงตัว ที่เน้นฟังก์ชันด้วยรูปลักษณ์ทันสมัย ปรับเปลี่ยนให้ใช้งานได้หลายรูปแบบ ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบร่าง (Sketch Design) ทั้งด้านรูปแบบ และระบบ จำนวน 3 แบบ ก่อนนำไปสอบถามถึงความพึงพอใจ และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเฟอร์นิเจอร์และผู้เชี่ยวชาญการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญงานจักสานไม้เอนก จำนวน 2 ท่าน เพื่อคัดเลือกเฟอร์นิเจอร์ไม้เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน ให้เหลือ 1 แบบ แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมก่อนจะผลิตออกมาเป็นต้นแบบต่อไป

ตารางที่ 2 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 ท่าน

เพศ	ชาย				หญิง
ความถี่	3				2
ร้อยละ	60.00				40.00
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
ความถี่	0	1	3	1	0
ร้อยละ	0.00	20.00	60.00	20.00	0.00
อาชีพ	ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	อาชีพอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ	
ความถี่	4	0	1	0	
ร้อยละ	80.00	0.00	20.00	0.00	
การศึกษา	ม.6 หรือต่ำกว่า	อนุปริญญา (ปวส.)	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
ความถี่	0	1	1	3	
ร้อยละ	0.00	20.00	20.00	60.00	
รายได้ / เดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - 30,000 บาท	มากกว่า 30,000 บาท	
ความถี่	0	1	1	3	
ร้อยละ	0.00	20.00	20.00	60.00	

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏว่า มีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ที่สัดส่วน 60 ต่อ 40 และร้อยละ 60 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีช่วงอายุ 41-50 ปี ส่วนช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 20 และช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 20 โดยมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 60 การศึกษาระดับปริญญาตรี กับอนุปริญญา (ปวส) ที่สัดส่วนเท่ากันที่ร้อยละ 20 นอกจากนี้ ร้อยละ 60 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 11-15 ปี และร้อยละ 40 มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 16-20 ปี

ภาพที่ 2 ภาพแบบร่าง (Sketch Design) เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 1)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ที่ออกแบบขึ้นใหม่ แบบที่ 1

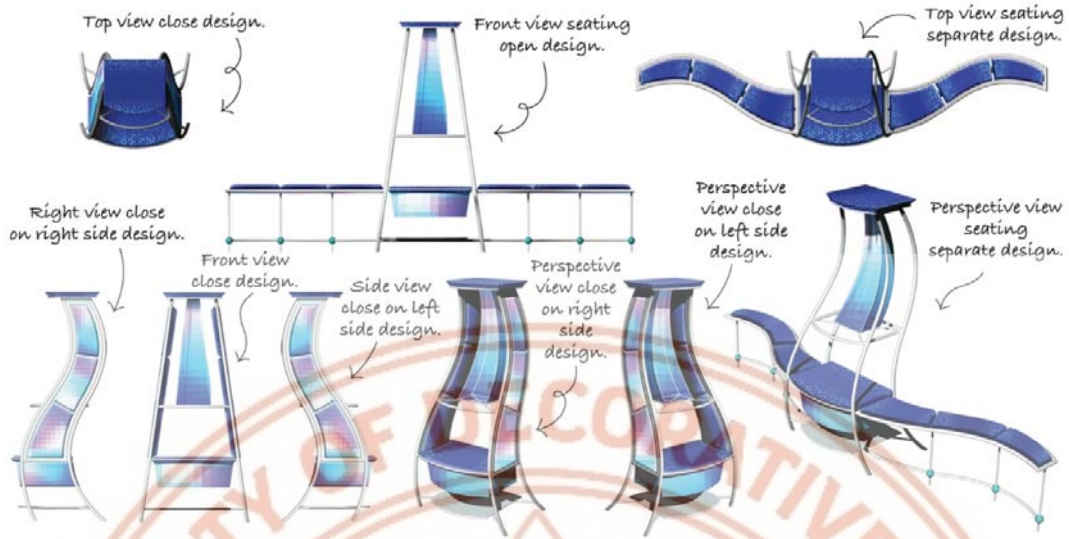
รายละเอียดเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 1)	ระดับความคิดเห็น					Total	ความพึงพอใจ		
	5	4	3	2	1		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสวยงาม	6	7	2	0	0	15	4.27	0.68	มาก
2. ด้านการสร้างเอกลักษณ์	4	4	2	0	0	10	4.20	0.75	มาก
3. ด้านการใช้งาน	14	12	4	0	0	30	4.33	0.70	มาก
4. ด้านวัสดุและการผลิต	18	7	0	0	0	25	4.72	0.45	มากที่สุด
รวม	42	30	8	0	0	80	4.43	0.67	มาก
ร้อยละ	52.5	37.5	10	0	0	100			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีความพึงพอใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 1) มีความพึงพอใจมากที่สุด ถึงร้อยละ 52.5 และมีความพึงพอใจมากร้อยละ 37.5 และความพึงพอใจในระดับปานกลาง ที่ร้อยละ 10 ขณะที่ไม่มีมีความพึงพอใจน้อย และน้อยที่สุด

ทั้งนี้ เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 1) มีคะแนนรวมทั้งสิ้น

$$(42 \times 5) + (30 \times 4) + (8 \times 3) + (0 \times 2) + (0 \times 1) = 354 \text{ คะแนน}$$

$$\text{ได้รับความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย} = (\bar{X}=4.43, S.D.=0.67)$$

ภาพที่ 3 ภาพแบบร่าง (Sketch Design) เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 2)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ที่ออกแบบชิ้นใหม่ แบบที่ 2

รายละเอียดเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 2)	ระดับความคิดเห็น					Total	ความพึงพอใจ		
	5	4	3	2	1		X̄	S.D.	แปลผล
	ความดี	ความดี	ความดี	ความดี	ความดี				
1. ด้านความสวยงาม	0	7	7	1	0	15	3.40	0.61	ปานกลาง
2. ด้านการสรา้งเอกลักษณ์	0	5	4	1	0	10	3.40	0.66	ปานกลาง
3. ด้านการใช้งาน	4	13	9	2	2	30	3.50	1.02	มาก
4. ด้านวัสดุและการผลิต	6	9	9	1	0	25	3.80	0.85	มาก
รวม	10	34	29	5	2	80	3.56	0.88	มาก
ร้อยละ	12.5	42.5	36.3	6.2	2.5	100			

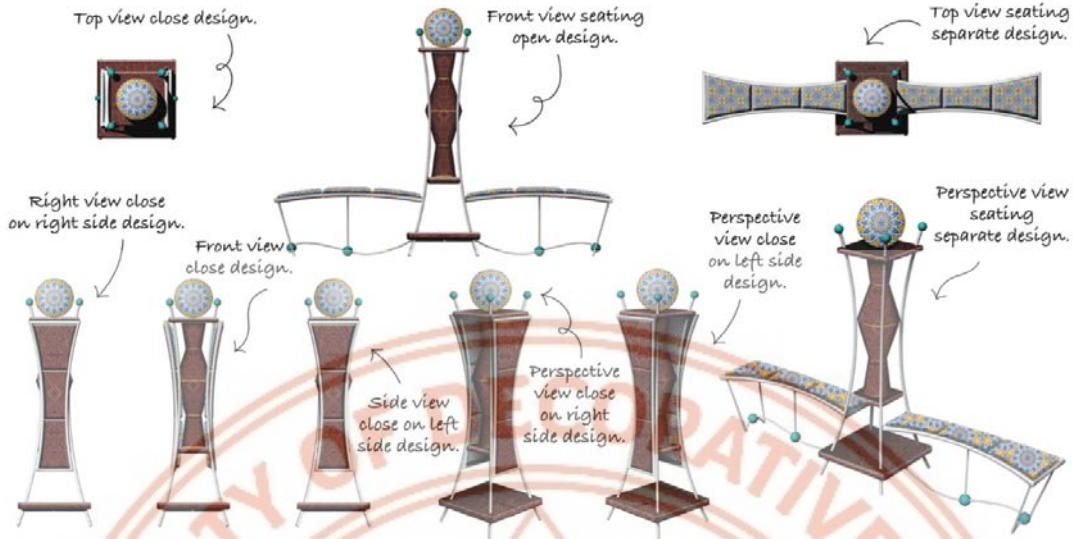
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีความพึงพอใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 2) ระดับมากถึง ร้อยละ 42.5 มีความพึงพอใจในระดับปานกลางที่ ร้อยละ 36.3 เป็นลำดับรองลงมา และมีความพึงพอใจน้อย ที่ร้อยละ 6.2 ขณะที่พึงพอใจมากที่สุด มีอัตราส่วนที่ร้อยละ 12.5 ซึ่งเป็นลำดับที่ 3 และมีความพึงพอใจน้อยที่สุด ที่ร้อยละ 2.5

ทั้งนี้ เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 2) มีคะแนนรวมทั้งสิ้น

$$(10 \times 5) + (34 \times 4) + (29 \times 3) + (5 \times 2) + (2 \times 1) = 285 \text{ คะแนน}$$

ได้รับความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย

$$= (\bar{X}=3.56, S.D.=0.88)$$

ภาพที่ 4 ภาพแบบร่าง (Sketch Design) เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 3)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ที่ออกแบบขึ้นใหม่ แบบที่ 3

รายละเอียดเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 3)	ระดับความคิดเห็น					Total	X̄	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1				
1. ด้านความสวยงาม	2	7	6	0	0	15	3.73	0.68	มาก
2. ด้านการสร้างเอกลักษณ์	1	6	3	0	0	10	3.80	0.60	มาก
3. ด้านการใช้งาน	8	14	7	1	0	30	3.97	0.80	มาก
4. ด้านวัสดุและการผลิต	8	11	6	0	0	25	4.08	0.74	มาก
รวม	19	38	22	1	0	80	3.94	0.75	มาก
ร้อยละ	23.8	47.5	27.5	1.2	0	100			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีความพึงพอใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 3) ระดับมากถึง ร้อยละ 47.5 มีความพึงพอใจในระดับปานกลางที่ ร้อยละ 27.5 เป็นลำดับรองลงมา และมีความพึงพอใจมากที่สุด มีอัตราส่วนที่ร้อยละ 23.8 เป็นลำดับที่สาม ขณะที่พึงพอใจน้อย มีอัตราส่วนที่ร้อยละ 1.2 ซึ่งเป็นลำดับที่ 4 และไม่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

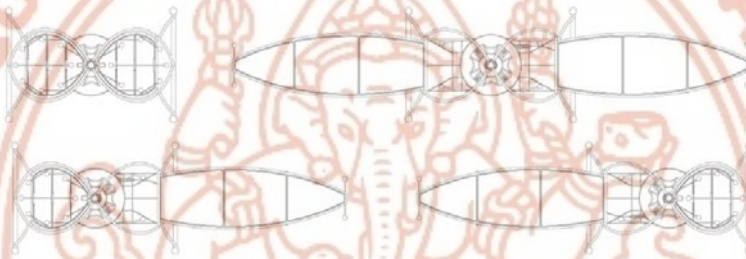
$$\begin{aligned} \text{ทั้งนี้ เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 3) มีคะแนนรวมทั้งสิ้น} \\ (19 \times 5) + (38 \times 4) + (22 \times 3) + (1 \times 2) + (0 \times 1) &= 315 \text{ คะแนน} \\ \text{ได้รับความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย} &= (\bar{X}=3.94, S.D.=0.75) \end{aligned}$$

สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง พบว่า แบบร่าง (Sketch Design) เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน (แบบที่ 1) มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยภาพรวมทุกด้าน ได้คะแนนความพึงพอใจสูงสุด ที่ 354 คะแนน และมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.43, S.D.=0.67$) หรือคิดเป็นร้อยละ 88

พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมาปรับปรุงบางส่วน เพื่อให้ได้ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

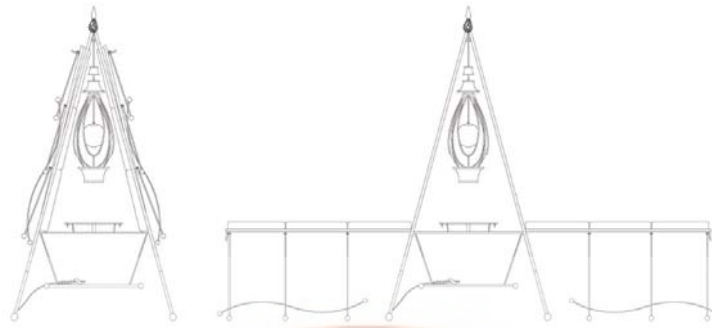
ภาพที่ 5 การสร้างต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน
วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 6 มุมมองด้านบน (Top View) ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์
จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

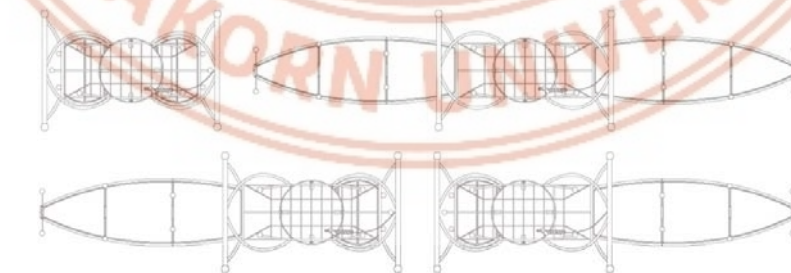
ภาพที่ 7 มุมมองด้านหน้า (Front View) ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์
จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 8 มุมมองด้านหลัง (Back View) ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน วิทยาลัยชุมชนสันติศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 9 มุมมองด้านข้าง (Side View) ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน วิทยาลัยชุมชนสันติศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 10 มุมมองด้านล่าง (Bottom View) ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน วิทยาลัยชุมชนสันติศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 11 มุมมองทัศนมิติ (Perspective) ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์
จากภูมิปัญญาการจักสาน วิทยาลัยชุมชนสันติศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 12 ต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน
วิทยาลัยชุมชนสันติศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

3. ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสวนศิลป์บางเจ้าฉ่า จำนวน 10 ท่าน และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน จำนวน 40 ท่าน รวมทั้งสิ้น 50 ท่าน ที่มีต่อเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสานวิสาหกิจชุมชนสวนศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 13 การประเมินความพึงพอใจผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่วิสาหกิจชุมชนสวนศิลป์บางเจ้าฉ่า และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน

ตารางที่ 6 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 ท่าน

เพศ	ชาย		หญิง		
ความถี่	32		18		
ร้อยละ	64.00		36.00		
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
ความถี่	7	15	18	7	3
ร้อยละ	14.00	30.00	36.00	14.00	6.00
อาชีพ	ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	อาชีพอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ	
ความถี่	7	15	22	6	
ร้อยละ	14.00	30.00	44.00	12.00	
การศึกษา	ม.6 หรือต่ำกว่า	อนุปริญญา (ปวส.)	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
ความถี่	5	13	21	11	
ร้อยละ	10.00	26.00	42.00	22.00	
รายได้ / เดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - 30,000 บาท	มากกว่า 30,000 บาท	
ความถี่	7	21	13	18	
ร้อยละ	14.00	24.00	26.00	36.00	

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสวนศิลป์บางเจ้าฉ่า จำนวน 10 ท่าน และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน จำนวน 40 ท่าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 50 ท่าน ปรากฏว่าเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง ที่สัดส่วน 64 ต่อ 36 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 31-40 ปี และน้อยกว่า 30 ปี กับ 51-60 ปี ที่เท่ากันโดยประกอบอาชีพอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว ด้วยสัดส่วนร้อยละ 44 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้อยู่ที่ระดับมากกว่า 30,000 บาท / เดือน

ตารางที่ 7 การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย 50 ท่าน

ทัศนคติ และความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย	\bar{X}	SD	แปลผล
1. ด้านความสวยงาม	4.46	0.71	มาก
2. ด้านการสร้างเอกลักษณ์	4.17	0.91	มาก
3. ด้านการใช้งาน	4.23	0.91	มาก
4. ด้านวัสดุและการผลิต	4.02	1.05	มาก
รวมทุกด้าน	4.20	0.94	มาก

ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า และผู้บริโภคที่มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน ที่มีต่อเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ที่มีการออกแบบชิ้นใหม่โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่ ($\bar{X}=4.20, S.D.=0.94$) ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในด้านความสวยงามมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}=4.46, S.D.=0.71$) และด้านการใช้งานมีความพึงพอใจเป็นอันดับสองที่ ($\bar{X}=4.23, S.D.=0.91$) ขณะที่ด้านการสร้างเอกลักษณ์ และด้านวัสดุและการผลิต เป็นลำดับรองลงมาด้วยความพึงพอใจเฉลี่ยเรียงต่อมาตามลำดับที่ ($\bar{X}=4.17, S.D.=0.91$), ($\bar{X}=4.02, S.D.=1.05$)

อภิปรายผล

การกำหนดแนวทางในการออกแบบ

1. การศึกษาความสามารถของผู้เชี่ยวชาญจักสาน ด้วยการสัมภาษณ์และสังเกต ในแต่ละประเภทงานและขั้นตอนให้รู้ถึง 1) ความสามารถพื้นฐานดั้งเดิมที่ทำให้เกิดเครื่องจักสาน 2) ความสามารถทางเทคนิคใหม่ที่เพิ่มเข้ามาในกระบวนการ 3) ความสามารถแบบแยกตามประเภทลักษณะงาน 4) ความสามารถแบบแยกตามขั้นตอนการทำงาน 5) ความสามารถในเทคนิคเฉพาะตัวที่เป็นความลับของช่างพื้นบ้าน 6) ความสามารถที่เกิดจากการรวมกลุ่มผลิตงาน โดยการศึกษาของผู้วิจัยสอดคล้องกับ (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2552) ในการคำนึงถึงต้นทุนมนุษย์ คือ ช่างพื้นบ้านในท้องถิ่นที่เป็นผู้ถือครอง และสืบทอดภูมิปัญญา

2. การศึกษาความสามารถของช่างพื้นบ้านจากประสบการณ์การลงมือทำด้วยตนเองภายใต้การดูแลของช่างพื้นบ้านในด้านการผลิตด้วยหลักการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยรับรู้ถึงรายละเอียดขั้นตอนของการทำงานที่พบว่าเป็นการผลิตที่ต้องใช้เวลา ร่างกาย ความอดทน ประณีต (พิถีพิถัน) และความชำนาญ การศึกษาของผู้วิจัยสอดคล้องกับ (กรกต อารมย์, 2547) ที่ศึกษาโดยการทดลองสร้างสรรค์ทั้งแบบร่างแบบจำลอง ด้วยตนเอง ทำให้สามารถถอดความจากภูมิปัญญาของหัตถกรรมในสิ่งที่ตนเองศึกษาได้ด้วย ความเข้าใจที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเองภายใต้การดูแลของผู้สืบทอดภูมิปัญญา

การออกแบบและพัฒนา

ด้านความสามารถของช่างพื้นบ้านและขั้นตอนการผลิตผู้วิจัยคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานดั้งเดิมที่ทำให้เกิดเครื่องจักสานเป็นส่วนหลัก และความสามารถทางเทคนิคใหม่ที่เพิ่มเข้ามาในกระบวนการ

1. การออกแบบพัฒนารูปทรง สัดส่วนรูปทรงของเครื่องจักสานจะอยู่ภายใต้แนวคิดที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ท้องถิ่นซึ่งเป็นการกำหนดสัดส่วนที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะด้านการพัฒนารูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ ของ (ทรงคุณ จันทจร และ คณะ, 2552)

2. การพัฒนาโทนสี และลวดลาย ผู้วิจัยพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญา การจักสาน วิสาหกิจชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ครั้งนี้โดยอ้างอิงแนวคิดที่ผสมผสานระหว่าง รสนิยมด้านสี กับแนวคิดสีเขียวโทน (ไพโรจน์ พิทยเมธี, 2556) ภายใต้แรงบันดาลใจที่เกิดจากความประทับใจ ของผู้วิจัยที่มีต่อมรดกทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นต้นทุน ที่ผู้วิจัยพบแล้วถ่ายทอดเป็นโทนสี และลวดลาย สอดคล้องกับ (ศักดิ์ชาย สิกขา และ คณะ, 2555)(ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์, 2556) คือ กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความงามในศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต งานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพถ่ายเพื่อเป็นงานด้านทัศนศิลป์ร่วมสมัย และการศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การนำแนวทางการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน วิสาหกิจ ชุมชนสานศิลป์บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ไปใช้เป็นกรอบของการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์ จากภูมิปัญญาการจักสาน เพื่อการค้าและสามารถประยุกต์ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ผู้วิจัยออกแบบ ในกรอบภายใต้ข้อจำกัดของวัตถุประสงค์และการทดลองผลิตในข้อจำกัด เพื่อให้การผลิตหรือการออกแบบ ครั้งต่อไปสามารถปรับสัดส่วนหรือขนาดของชิ้นงานให้เหมาะสมกับการใช้งานยิ่งขึ้น

2. รูปแบบการใช้งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน นั้นมีการเปลี่ยนแปลง ไปตามยุคสมัยตั้งแต่การใช้งานเพื่อประกอบในการดำรงชีวิต สู่วัตถุประสงค์การใช้งานอื่น ๆ ในปัจจุบันจึงควร ศึกษาแนวทางการออกแบบเครื่องจักสานอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาที่เข้าถึงความต้องการด้านรูปแบบและการใช้งาน

3. การส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ถึงแม้ว่าการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ เอนกประสงค์จากภูมิปัญญาการจักสาน จะมีวัตถุดิบหลักจากธรรมชาติ แต่ในบางขั้นตอนนั้นยังไม่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม ดังเช่น 1) ขั้นตอนการย้อมสีเส้นตอกโดยใช้สีเคมีสังเคราะห์ (สีย้อมฝ้าย หรือย้อมกกสำเร็จรูป) จนถึงการจัดการกับน้ำเสียหลังการย้อม 2) ขั้นตอนการรมควันที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่ต้องอาศัยการเผา สันดาปที่ไม่สมบูรณ์ โดยการพรมน้ำบนฟางข้าว และการเผาในที่เปิดนอกจากทำให้เกิดมลพิษและยังส่งผลเสีย ต่อสุขภาพของผู้รมควัน

4. แนวทางการใช้แรงบันดาลใจ (Inspiration) ในการออกแบบและพัฒนารูปแบบ การหยิบยกสิ่งที่เป็นมรดกทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่พบมาใช้เป็นแรงบันดาลใจทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรมประกอบด้วย มรดกทางธรรมชาติ มรดกด้านประวัติศาสตร์ มรดกด้านโบราณสถาน มรดกด้าน ศิลปกรรม มรดกด้านภาษาและวรรณกรรม มรดกการละเล่นพื้นบ้าน นาฏศิลป์และดนตรี มรดกด้านประเพณี และการกินการอยู่

5. การเชื่อมโยงหัตถอุตสาหกรรมเข้ากับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง อย่างเช่น ของที่ระลึกในโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อของจังหวัด

บรรณานุกรม

- กรกต อารมย์ดี. (2547). *การสร้างสรรค์ภายใต้โครงการออกแบบผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ติดตั้งภายในห้องประชาสัมพันธ์ โรงแรมหัวหิน มาริโอท รีสอร์ททแอนด์สปา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรื่อง โครงสร้างอารมณ์จากธรรมชาติ*. สาขาวิชาประยุกต์ศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงคุณ จันทจร และ คณະ. (2552). *คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้*. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย.
- นิกร นุชเจริญผล. (2525). *สายสวน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา.
- นิรัช สุดสังข์. (2548). *ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ราชาวดี งามสง่า. (2535). *อาชีพช่างจักสาน*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- วิชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). *หลักการและแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ = Theory & concept of design*. กรุงเทพฯ: iDesign.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2552). *ศิลปะพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2552). *เครื่องจักสานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์. (2556). *การพัฒนางานทัศนศิลป์ร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมวัฒนธรรม: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์*. ทุนอุดหนุนการวิจัย จากสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. 2556.
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). (2560). *เจาะเทรนด์โลก 2018 โดย TCDC : IN/TO the future*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC).
- สนไชย ฤทธิโชติ. (2539). *เครื่องไม้ไผ่-หวาย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุดมศักดิ์ สาริบุตร. (2550). *ออกแบบเฟอร์นิเจอร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อรัญ วานิชกร. (2556). *ภูมิปัญญาไทยเพื่อการออกแบบสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: กริดส์ ดีไซน์.